

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקפז

ערב שבת קודש
פרשת בלק
י"ג בתמוז ה'תשע"ג

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ג בתמוז ה'תשע"ג - כ' בתמוז ה'תשע"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ג בתמוז	הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ה-ז.	הלי מעשה הקרבנות פרק ב.	מל"ת קמא. קמב. קמג.
ש"ק	י"ד בתמוז	פרק ח-י.	פרק ג.	מ"ע קיט.
א'	ט"ו בתמוז	פרק יא. הלי בכורים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ד.	מ"ע קלא. קכה.
ב'	ט"ז בתמוז	פרק ג-ה.	פרק ה.	מל"ת קמט*. מ"ע קלב.
ג'	י"ז בתמוז	פרק ו-ח.	פרק ו.	מ"ע קלג. קמג. קמד.
ד'	י"ח בתמוז	פרק ט-יא.	פרק ז.	מ"ע פ. פא.
ה'	י"ט בתמוז	פרק יב. הלי שמיטה ויובל.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ח.	מ"ע פב. קלה. מל"ת רכ. רכא. רכב.
ו'	כ' בתמוז	פרק ג-ה.	פרק ט.	מל"ת רכג. מ"ע קלד. קמא. מל"ת רל. רלא.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר*		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד'							
ו', י"ג בתמוז	4.07	2.57	4.35	5.43	9.07	12.42	1.18	7.49.7	8.18
ש"ק, י"ד בתמוז	4.08	2.57	4.35	5.43	9.07	12.43	1.18	7.49.9	8.18
א', ט"ו בתמוז	4.08	2.57	4.35	5.43	9.07	12.43	1.18	7.50.1	8.18
ב', ט"ז בתמוז	4.08	2.57	4.36	5.43	9.07	12.43	1.19	7.50.3	8.18
ג', י"ז בתמוז	4.08	2.58	4.36	5.44	9.08	12.43	1.19	7.50.4	8.18
ד', י"ח בתמוז	4.09	2.58	4.36	5.44	9.08	12.43	1.19	7.50.5	8.18
ה', י"ט בתמוז	4.09	2.59	4.37	5.44	9.08	12.44	1.19	7.50.6	8.18
ו', כ' בתמוז	4.10	2.59	4.37	5.45	9.08	12.44	1.19	7.50.7	8.19

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
בלק	8:31	7:12	8:33	7:28	8:35	7:21	8:32	7:29
פינחס	8:31	7:13	8:34	7:29	8:35	7:22	8:32	7:29

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

7474-ISSN 0793 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

בנוגע לנשמה, תורה ומצוות אין לגלות שליטה עלינו!

מצד חושך הגלות יכולים לטעות ולחשוב שעולם כמנהגו נוהג, שה"עולם" – מלשון העלם והסתר – הוא בעל־הבית על ה"ארי" ו"הלביא" • לכן מזמן לזמן מראים מלמעלה ניסים גלויים, ובדורנו – נס י"ב וי"ג תמוז – המזכירים ש"אין עוד מלבדו" • מדוע קבעו נס חנוכה לאחר שנה? – וההוראה לגבי י"ב-י"ג תמוז: עם הזמן הוכח, שדרך המסירות נפש נקבעה בפרסום ובתוקף עבור כל תפוצות ישראל • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מלשון "וישכב וירדם"⁶, "על משכבי בלילות"⁷, "ולא ימות ונפל למשכב"⁸, שזה מורה על עניין הגלות.

וכיוון שכן, יכולים לחשוב שהגלות היא לא רק על הגוף, אלא גם על הנשמה חסודשלוט, ועל ענייני תורה ומצוות הקשורים עם הנשמה⁹ – הנה על זה נאמר באותו פסוק, שאף־על־פי ש"כרע שכב", אין זו שכיבה של מישהו שאין לו כוח, אלא זוהי מדידה והגבלה של מישהו שרק הוא לבדו מודד, מגביל ומצמצם את עצמו, להיותו "כארי וכלביא", כדאיתא בזוהר¹⁰ "כאריה דאיהו תקיפא, וכלביא דאיהו תקיפא יתיר".

כלומר: אפילו בזמן של "כרע שכב", אין זה

א. על¹ הפסוק בפרשת השבוע², "כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו", איתא במדרש³ "יש אומרים" דקאי על הזמן "מצדקיהו עד מלך המשיח", שאז, בזמן צדקיהו, התחיל זמן החורבן והגלות, ואפילו לאחר השבעים שנה, בזמן בית שני, היה זה עדיין עניין של גלות, שהרי חמשה דברים חסרו בבית שני⁴, כיוון שעדיין לא היתה גאולה שלימה. ועל זמן זה, מצדקיהו עד מלך המשיח, אומרים שזהו עניין של "כרע שכב". ומבאר הצמח־צדק⁵, שפירוש "שכב" (לדעת היש אומרים הנ"ל) הוא

- (1) שיחה זו (מלבד ס"ג) הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ב עמ' 337 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
- (2) בלק כד, ט.
- (3) בד"ר פצ"ח, ז.
- (4) יומא כא, ב. ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. הוריות פ"ג ה"ב. במדב"ר פט"ו, י.
- (5) בד"ה כרע שכב שנת ה'תר"ה בסעודה שלישית. – נדפס לאח"ז באוה"ת פרשתנו עמ' אימה ואילך.

(6) יונה א, ה.

(7) שה"ש ג, א.

(8) משפטים כא, יח.

(9) כלומר: ענינים אלו צריכים אמנם להעשות ע"י הגוף, אבל ענינים הוא שעל ידם מתחברת הנשמה בגוף, ומחיה את הגוף באור וחיות הנפש האלוקית (מהנחה בלתי מוגה).

(10) ח"א (ויחי) רלז, ב.

שגם בזמן הגלות "אינן" עוד מלבדו²².
 וזהו גם תוכן מאמר רז²³ בתחילה עלה
 במחשבה לברוא את העולם במידת הדין, ראה
 שאין העולם מתקיים שיתף בו מידת הרחמים,
 ומבואר בזה בשער היחוד והאמונה שבספר
 התניא²⁴, דקאי על גילוי אלוקות על-ידי צדיקים
 ואותות ומופתים שבתורה.
 המופתים שזכרים ומבטלים ("ברעכן דורך")
 את המדידה וההגבלה של העולם, שרואים גם
 בעיני בשר שיש מנהיג לבירה.
 וכאשר זוכרים זאת - יודעים במילא שבני
 ישראל הם תמיד ארי ולביא, ובנוגע לנשמה, תורה
 ומצוות, אין אנו תחת שליטת הגלות.

ג. וזוהי ההוראה מהנס די"ב"ג תמוז - שהרי
 כל עניין מהווה הוראה ליהודי במילוי תפקידו
 בבריא, "אני נבראתי לשמש את קוני"²⁵:
 ובהקדם מה שכתב בעל השמחה, כ"ק מו"ח
 אדמו"ר, במכתבו²⁶, שהניצחון של י"ב"ג תמוז
 אינו עניין פרטי שלו, אלא זהו עניין עבור כלל
 ישראל, ולא רק בנוגע לאותו יום, לאותה שנה או
 לאותה תקופה, אלא בנוגע לכל הזמנים שלאחרי
 זה, ובלשון המדרש: "מצדקיהו עד מלך המשיח".
 ונקודת הדברים - שבכל מקום ובכל זמן צריך
 יהודי לדעת ולזכור שהוא "כארי וכלביא", שרק
 "על-פי הדיבור" נמצא הוא לפי שעה במעמד
 ומצב ד"כרע שכב", שזהו עניין צדדי ועניין
 חיצוני, ששייך רק לגוף, ובנוגע לגוף עצמו -
 בעניינים גופניים, מה-שאינן בנוגע לענייני
 תורה ומצוות, שזוהי הרוחניות והפנימיות של כל
 העולמות, מעומק רום עד עומק תחת - יש ליהודי
 את כל ה"בעל-הבית שקייט", והוא "בן חורין" -

באופן שיד האומות שליטה על ישראל חסו-שלום.
 בני ישראל הם תמיד "כארי וכלביא", ואין זה אלא
 ש"מי יקימנו" - על-דרך עניין "מי גילה לבני
 רז זה"¹¹, שעניין זה קשור עם מה שכתוב¹² "מי
 יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי", דקאי על
 הקב"ה¹³, וזהו גם הפירוש שבחינת "מי - דהיינו
 הקב"ה - יקימנו", שהוא יוציא אותנו מהגלות,
 וכמו שנאמר¹⁴ "מי יתן מציון ישועת ישראל".
 ועד לזמן של "מי יקימנו" - גם אז אין זו שליטה
 אמיתית חסו-שלום, כיוון שיהודי הוא ארי ולביא,
 ואף אחד אינו בעל-הבית עליו.
 - על-דרך הפסק בשולחן-ערוך¹⁵ שעל ארי
 ולביא אין לאף אחד שליטה, ועד שהשאלה היא
 אם יכולים להרגילים על-ידי תרבות -
 כללות עניין הגלות אין לה מקום על-פי שכל,
 ואין זה אלא ש"אנוס על-פי הדיבור"¹⁶ שהארי
 ולביא יהיה במעמד ומצב של "כרע שכב".
 ובמילא מובן, שבנוגע לתורה ומצוות, ש"וידבר
 אלוקים את כל הדברים האלה"¹⁷ - לא שייך
 כללות עניין הגלות.

ב. אמנם, מצד זה שמתרגלים בהנהגת הגלות,
 ש"אותותינו לא ראינו"¹⁸,
 - ניסים ישנם גם היום, אלא ש"לא ראינו", אין
 בעל הנס מכיר בניסו¹⁹ -
 הנה מצד חושך הגלות יכול להידמות שעולם
 כמנהגו נוהג, "עולם" מלשון העלם והסתר²⁰,
 שהעולם הוא בעל-הבית על הארי והלביא.
 ולכן, מזמן לזמן מראים מלמעלה ניסים גלויים
 גם בזמן הגלות (ואחד הניסים הגלויים וכלליים
 בדורנו היה הנס די"ב וי"ג תמוז) - שזה מזכיר

11 שבת פח, א.

12 ואתחנן ה.כ.

13 ראה לקו"ת במדבר טו, א.ב.

14 תהילים יד, ז. נג, ז.

15 חו"מ הלכות נזיקין שפ"ט ס"ח.

16 ראה שיחת ליל ב' דחה"פ סי"ג ואילך (תורת מנחם -
 התועודיות ח"ט ס"ע 202 ואילך). וש"נ.

17 יתרו כ, א.

18 תהילים עד, ט.

19 נדה לא, א (בשינוי לשון קצת).

20 לקו"ת שלח לו, ד. סה"מ תש"י עמ' 116. ועוד.

21 ואתחנן ד, לה.

22 שזוהי האמת האמיתית, הן "בשמים ממעל" והן "על

הארץ מתחת", הן ביום והן בלילה - בגלות שנמשל

ללילה (מהנחה בלתי מוגה).

23 פרש"י ר"פ בראשית. ספר הלקוטים להאריז"ל בתחלתו.

ובכ"מ. וראה מדרש ילמדנו הובא בתלמוד תורה (נדפס

בבתי מדרשות (ורטימור) כרך א).

24 רפ"ה.

25 משנה וברייתא סוף קידושין.

26 אגרות קודש שלו ח"ב עמ' פ. וש"נ.

היתה "ביום שלוש עשר לחודש אדר", ומיד למחרתו - "ונוח בארבעה עשר בו ועשה אותו יום משתה ושמחה" ("והיהודים אשר בשושן... ונוח בחמשה עשר בו ועשה אותו יום משתה ושמחה")³⁰, היינו, שהיום טוב היה מיד באותה שנה.

ואילו בנוגע לחנוכה - איתא בגמרא³¹ "נעשה בו נס... לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה".

ויש לבאר חילוק זה על-פי נגלה, ומזה יובן גם תוכן העניינים כפי שהם בעבודת האדם.

"אל תקרי חרות אלא חירות"²⁷ - למלא את כל מה שצריך לפעול בענייני תורה ומצוות.

וכיוון שכן, הרי בנוגע לענייני תורה ומצוות אין לו מה להתחשב עם הגבלות הזמן והמקום - שהרי ראו בעיני בשר, שלמרות שלא היה שום מוצא בדרכי הטבע, לא מצד הזמן ולא מצד המקום, מכלי-מקום, ראו כל אפסי ארץ שהיה היפך הטבע לגמרי, ועד כדי כך, שלא היו יכולים להלביש זאת בלבושי הטבע!

וזה היה רצונו של הרבי בכל פעם שנזכר היו"ט די"ב"ג תמוז - שינצלו את ההתעוררות לערוך

כללות עניין הגלות אין לה מקום על-פי שכל, ואין זה אלא ש"אנוס על-פי הדיבור", וממילא מובן, שבנוגע לתורה ומצוות, לא שייך כלל עניין הגלות

ה. מצינו בנוגע לגזירות דרבנן (עניינים של גזירות וצמצומים), שהיו בודקים אם זוהי גזירה שרוב הציבור יכולים לעמוד בה³².

ועל-דרך זה גם בנוגע לעניין יום טוב שקשור עם ביטול מלאכה - כפי שמצינו שגם בפורים לא נקבעו בשנה הראשונה כל הפרטים, שלכן, "מעיקרא כתיב³³ שמחה ומשתה ויום טוב, ולבסוף כתיב³⁴ לעשות אותם ימי משתה ושמחה, ואילו יום טוב לא כתיב" (שזהו החילוק בין "האיגרת הזאת"³⁵ הראשונה ל"איגרת הפורים... השנית"³⁶ (לשנה השנייה³⁷)), כיוון ש"הספד ותענית קבילו עליהו, מלאכה לא קבילו עליהו"³⁸, ולכן נקבע שפורים מותר במלאכה.

ומזה מובן, שכאשר חכמים עמדו לקבוע את

החלטות טובות בנוגע להנהגה בימים שלאחרי זה, מתוך הנחה ("אפלייג") שמדובר אודות "ארי" ו"לביא" שאינם מקבלים על עצמם "תרבות" מבחוץ, כך, שהולכים בתוקף היותר גדול למלא את שליחותו של הקב"ה, למעלה מן הזמן ולמעלה מן המקום, לעשות לו יתברך - בהזמן והמקום דירה בתחתונים²⁸.

* * *

ד. בנוגע לכללות הימים טובים - ישנם הימים טובים שהן מן התורה, כמו שכתוב²⁹ "שלוש רגלים תחוג לי בשנה", שהתורה עצמה קבעה את הזמנים ואת האופנים שבהם צריכים לחגוג ימים טובים אלו;

וישנם גם ימים טובים שהם מדברי קבלה, שזהו היום טוב דפורים והיום טוב דחנוכה.

ומצינו חילוק ביניהם:

בנוגע לפורים - מפורש במגילה שהמלחמה

(27) אבות פ"ו מ"ב.

(28) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

(29) משפטים כג, יד.

(30) אסתר ט, זי"ח.

(31) שבת כא, ב.

(32) ראה ע"ז לו, סע"א. וש"ג.

(33) אסתר ט, ט.

(34) שם, כב.

(35) שם, כו.

(36) שם, כט.

(37) ראה פרש"י עה"פ.

(38) מגילה ה, ב.

כאשר מדובר אודות ביטול גזירה גשמית – רואים זאת מיד על אתר, וכפי שהיה בפורים, ש"ביום אשר שברו אויבי היהודים לשלוט בהם – ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם"⁴³, "והרוג בשונאיהם גו"⁴⁵, ואם־כן ראו מיד שישנו נס, וכבר נקבע במעשה בפועל, למטה מעשרה טפחים.

מה־שאי־כן כאשר מדובר אודות גזירה רוחנית, כמו גזירת חנוכה, והוצרכו לידע אם בטלה הגזירה, – לא רק מצד אומות העולם, אלא גם מצד בני־ישראל, שכן, האפשרות לגזור גזירה על

היום־טוב של חנוכה, לא היו יכולים לקבוע בשנה הראשונה באופן של קביעות, שהרי ידעו כבר ממה שאירע בפורים שיכול להיות שהציבור לא יקבלו עליהם, ורק "לשנה אחרת" (לאחרי שבמשך השנה התברר מה יקבלו הציבור ומה לא, כמו בפורים), "קבעום לימים טובים בהלל והודאה" (ו"לא שאסורין במלאכה"³⁹).

1. זאת ועוד:

ידוע מה שכתב הלבוש (הובא בט"ז) בהלכות חנוכה⁴⁰, והובא בדרושי חסידות⁴¹, בביאור החילוק שבין חנוכה לפורים – שהנס דפורים היה הצלת

רצונו של הרבי בכל פעם שנזכר היום־טוב די"ב־י"ג תמוז היה – שינצלו את ההתעוררות לקבל החלטות טובות בנוגע להנהגה בימים שלאחרי זה

בני־ישראל אינה אלא כאשר ישנם "מהרסיין ומחריביין (ש)ממך יצאו"⁴⁶, ובנידון דידן, שכיוון שאצל בני ישראל היו "מתיוונים", לכן היתה מלכות יוון יכולה לגזור גזירה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך" –

הנה גם כאשר מצאו שמן טהור, "והדליקו ממנו שמונה ימים"³¹, עדיין לא היו יכולים לידע מה נעשה בעולם: עד כמה חדר האור בעולם (על־ידי "חלוני שקופים אטומים"⁴⁷ שבבית־המקדש), ואם נתקבל אצל הציבור, עד שנתבטלו "מהרסיין ומחריביין" – שאז בטוחים שבטלה הגזירה,

ולכן, רק "לשנה אחרת" – לאחרי שעברו "ב חודש, שנה שלימה, שיש בה כל השינויים האפשריים של "זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף גו' לא ישבותו"⁴⁸, וראו שהאור מהשמן הטהור שהדליקו בבית־המקדש נתקבל והחזיק מעמד בכל הציבור – אזי "קבעום לימים טובים בהלל

הגוף, שהרי הגזירה היתה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים"⁴², והנס היה ש"ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם"⁴³; מה־שאי־כן בן בחנוכה שהיתה גזירה רוחנית – "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך" [ובזה גופא – "להשכיחם תורתך" דייקא, היינו, שלא היה איכפת להם שילמדו תורה בתור חכמה סתם, אלא שלא יקשרו זאת עם "נותן התורה", שהתורה תקרא "תורתך", ועל־דרך זה "להעבירם מחוקי רצונך" דייקא, שלא היה איכפת להם שיקיימו מצוות – אם ימצאו לזה הסברה בשכל, אלא שלא יקיימו "חוקי רצונך", באופן ד"חוקה חקקתי גזירה גזרת" ו"אין לך רשות להרהר אחריה"⁴⁴], והנס היה שבטלה גזירה רוחנית זו.

ובהתאם לכך יש נפקא־מינה בנוגע לקביעת היום־טוב:

(39) פרש"י שבת שם.

(40) אור"ח סתר"ע סק"ג.

(41) סה"מ תש"ח עמ' 118. ועוד.

(42) אסתר ג, יג.

(43) שם ט, א.

(44) ראה לקו"ש חלה"ע עמ' 174. וש"נ.

(45) שם טז.

(46) ישעיה מט, יז.

(47) מ"א ו, ד ובפרש"י.

(48) נח ח, כב.

ההיא, בחוץ לארץ או בארץ ישראל – הרי "לשנה הבאה קבעום", וכידוע⁵¹ ש"יום־טוב" זה נתקבל ובתוקף גם אצל המנהיגים של שאר החוגים, כפי שנתקבל על־ידי אלו שהיו "שייכים" ו"מקושרים" עוד לפני המאסר.

וכיוון שעניין זה נעשה דבר כללי שנתקבל אצל כל הסוגים דבני ישראל – אזי חל הגדר של "לא תסור"⁵² בנוגע לכל ההוראות שלמדים מנס זה, שכללותם הוא עניין המסירות־נפש;

לא מסירת־נפש באופן ש"מתי יבוא לידי ואקיימנו"⁵³, אלא אדרבה, באופן ששומרים על הגוף, כיוון שיש צורך והכרח בו, שהרי על ידו צריכים לפעול את שליחותו של הקב"ה שהיא "בתחתונים" דווקא; כי אם, שכאשר יש צורך בעניין של מסירות־נפש בשביל העבודה בתורה ומצוות – הנה גם בזה אין מניעה⁵⁴, ובלבד שיבוא לידי פועל העניין של "ויקרא שם בשם ה' אֵל עולם"⁵⁵, שה"עולם" הוא עניין אחד עם "אֵל"⁵⁶, כיוון ש"אין עוד מלבדו".

ולכן, החל מה"שנה אחרת" (לאחרי השנה הראשונה), שנמשך היום־טוב בכל תפוצות ישראל – ישנה ההוראה לכל תפוצות ישראל, שצריכים לילך בכל התוקף, "כארי וכלביא", למלא שליחותו של הקב"ה (אף־על־פי שיכולים לדחוק ("אֲרוֹיִסְקוּוְעֵטְשֵׁן") דיוק משלחן־ערוך שמסירת־נפש נדרשת רק בשלשת העניינים, מה־שאינ־כן בשאר העניינים צריכים לדייק ולהדר במצוות "ונשמרתם מאד לנפשותיכם"⁵⁷).

וישנה גם ההבטחה שיבטלו אפילו את הטבע – כאשר ילכו בתוקף, "כארי וכלביא", למלא את שליחותו של הקב"ה לעשות לו יתברך דירה בתחתונים.

(חלק מהתועודות יום ה' פרשת בלק, י"ב בתמוז ה'תשט"ז. תורת־מנחם כרך ז' עמ' 45-52 – בלתי מוגה)

(1) ראה ספר התולדות אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג רפכ"ד (עמ' 239). "בצל החכמה" (אה"ק, תשמ"ז) ס"ע 149. ועוד.
(2) פ' שופטים יז, יא. וראה רמב"ם ריש הל' ממרים. (53) ברכות סא, ב.
(3) ראה לקו"ש חכ"ג עמ' 159. וש"נ.
(4) וירא כא, לג.
(5) ראה תורת־מנחם – התועודות ח"ב עמ' 202. וש"נ.
(6) ואתחנן ד, טו.

והודאה", באופן של קביעות על כל הדורות, "עד מלך המשיח", כיוון שהנס נמשך חוץ למקדש, ובחוץ־לארץ, בזמן הגלות.

ז. ובנוגע לענייננו:

תלמיד מחויב לברך על נס שנעשה לרבו⁴⁹, ועל־אחת־כמה־זכמה כאשר מדובר אודות נס שנוגע לרבים, ועד שצריכים לעשות מזה חגיגה והתועדות – על־דרך שקבעו חגיגת י"ב־י"ג תמוז. ובעניין זה – שהוא עניין של ניצחון ברוחניות – היה חילוק בין שנה ראשונה לשנים שלאחרי זה: בשנה הראשונה, בשעה שנתקבלה הבשורה על־דבר השחרור – הרי יחד עם הבשורה הייתה גם ההוראה שהדבר יהיה בלא פרסום. וכיוון שלא היו יכולים לפרסם את הדבר, שזהו עניין של קביעות – לא היו יכולים לידע עד כמה יגיע הדבר מחוץ לזמן ומחוץ למקום, ויקבע בישראל לדורותיהם אחריהם, כך, שנתקבלה הבשורה באופן שלא הייתה עדיין הקביעות בכל הפרטים. – ידעו שזוהי שמחה, אבל עדיין לא היה הפרסום (ואדרבה – הייתה הוראה שיהיה בלא פרסום). ועדיין לא ידעו כיצד ייקבע הדבר, שהרי זה תלוי בהמשכה למטה מעשרה טפחים וברוב הציבור.

ורק "לשנה אחרת" – שאז היה בעל השמחה מעבר לגבול, שיצא לגמרי מתחת ממשלתם – אזי ראו שזהו ניצחון שלם, היינו, לא רק בד' אמות שלנו, ובלשון אביו של בעל השמחה, "כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁵⁰: לא רק עם העצם שלנו, אלא גם עם ההתפשטות שלנו, והתפשטות זו הגיעה גם מעבר לגבול – אזי נעשה הפרסום והקביעות "עד מלך המשיח".

ח. וההוראה מזה:

אף־על־פי שבתחילת העניין עדיין לא היו יכולים לדעת בכל התוקף עד כמה יומשך הדבר למטה מטה, לכל בני ישראל, ללא חילוק בין חסידים לשאר החוגים ("עולם־שע"), במדינה

(49) ראה שיחת י"ב תמוז תש"י בתחלתה (תורת־מנחם – התועודות ח"א עמ' 127). וש"נ.
(50) ראה סה"ש תורת־שלום עמ' 246 ואילך.

בטוחים בניצחון המלחמה

ביטחון ושיר ניצחון כבר בהכנות לגאולה

כאמור לעיל, מכיוון שהרמב"ם מביא את הפסוקים מפרשת בלק בתור ראיה להלכה לגבי העניין של משיח – מובן שזה נוגע לעבודת האדם גם עתה בזמן הגלות, ובפרט שכל הגילויים של לעתיד לבוא – תלויים "במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות".

כאשר באה שבת פרשת בלק, ואומרים ליהודי בפרשה זו את פסוקי הנבואה על ימות המשיח, ושפסוקים אלו מובאים להלכה ברמב"ם בהלכות מלכים ומלחמותיהם, שמוזה הוא מבין שזוהו דבר ודאי שנבואה זו תתקיים – פועל הדבר אצלו שעבודתו עוד בזמן הגלות תהיה באופן אחר לגמרי.

וכידוע הפתגם של בעל המאסר והגאולה, שבשעה שיוצאים למלחמה שרים שיר של ניצחון, וזה אחד מתכסיסי המלחמה, מכיוון שעלידי ששרים שיר של ניצחון, שבטוחים ויודעים שינצחו במלחמה – זה גופא מביא את הניצחון. במיוחד בהיותו שיר (של ניצחון), כי שיר הוא למעלה ממדידה והגבלה, למעלה מהמדידות והגבלות שבדיבור.

מכאן ישנה הוראה לגבי כל הפעולות שעושים בי"ג תמוז זה – שכאשר יודעים אודות פסוקים אלו בפרשת בלק – ודאי ינצחו, כי משיח ודאי יבוא – פועל הדבר שיעשו את הפעולות באופן אחר לגמרי, ופעולות אלו הן המביאות את משיח צדקנו בעגלא דידן ממש.

(מהתוועדות ש"פ בלק תש"מ, 'שיחות קודש' תש"מ כרך ג עמ' 580, בלתי מוגה)

משיח "קרוב"

בליקוט השבועי (לקו"ש חלק י"ח עמ' 271) שנדפס השבוע מבוארים היתרון והשלימות של מלך המשיח – משיח האחרון, לגבי משיח הראשון, בשלושה מהפסוקים שהרמב"ם מביא בהלכות מלכים: השלימות והיתרון של "וקם שבט מישראל" לגבי "דרך כוכב מיעקב" – שקשור גם עם המעלה של "וקם" לגבי "דרך", וכך גם בשני הפסוקים הנוספים כמבואר שם.

אך מאיזו סיבה שהיא חסר שם הביאור בשלימות וביתרון של מלך המשיח, משיח האחרון, לגבי משיח הראשון כפי שבא לביטוי בפסוק הראשון שמביא הרמב"ם: "אראנו ולא עתה – זה דוד, אשורנו ולא קרוב – זה מלך המשיח". הביאור בזה:

על דוד כתוב "לא עתה", והכוונה היא שמשיח הראשון, דוד, אכן לא יבוא עתה בזמן הנבואה, אך בזמן קצר אחרי, יום או זמן קרוב אחר – יבוא;

מה שאין כן על משיח כתוב "לא קרוב". הפירוש הוא, שגם בזמן קרוב לא יבוא, אלא יבוא אחרי כן בהרבה, והטעם לזה הוא – כדי שברבי זמן זה, עד שמשיח יבוא, תהיה האפשרות לתוספת ריבוי תורה ומצות – והרי מובן העילוי שבזה.

אך זה היה רק אז בזמנו של בלעם, כאשר הוא אמר "אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב" – אך עתה הרי "כבר כלו כל הקיצין" – צריך כבר לבוא משיח צדקנו "קרוב" ו"עתה", בקרוב ממש ובפועל ממש, בגאולה האמיתית והשלימה.

(שם עמ' 590)

יסודתו בהררי קודש (ו)

מה המקור להנהגת אדמו"ר הזקן להזיז את מחוגי השעון כדי להרוויח זמן לימוד? • הקשר בין מבצע כשרות למצב הנוער • כשגנבים בקשו להתיר נדר • האם רק בענייני אכילה "לא יאונה לצדיק" או שבכל עניין? • על מנהגי ישראל המובאים במקורות החסידות אף שלא הונהגו • ומה עלולה לגרום שתיית יי"ש מרובה? • אסמכתאות לדברי הרבי, רשימה שיטת בסדרה

השעון אחורנית כדי שהלימוד יימשך זמן ארוך יותר – ונימק ההיתר בדברי הזהר (ח"ב צג, ב) שיש הפסק (אתנחתא) בין תיבת "לא" מתיבת "תגנוב" ו"אי לאו דפסקא טעמא הוה אסיר אפילו למגנב דעתא דרביה וכו'".

כלומר, שלפעמים תגנוב [=בלי ה'לא' שלפניו], היינו, במילי דשמיא ובמילי דאורייתא (תורת מנחם כרך ז' עמ' 217. שם עמ' 224. התוועדויות תשד"מ כרך ב' עמ' 1365).

באמת מצינו בגמרא חגיגה יג, א שרב יוסף ביקש מסבי דפומבדיתא ללמדו מעשה בראשית, אף שנמנע ממנו ללמדו מעשה מרכבה אחר כך. וראה גם 'ספר חסידים' סימן קנה (צוטט לעיל): "טוב לצדיק... בעבור הקב"ה... שיש לו להערים" ובהמשך דבריו:

"ואם גנבת תורה תעמוד לך" (ואין צורך לדחוק כמו שפירש ב'מקור חסד' שם אות כא).

לא לעזוב

תפקיד השליח ציבור

בספר 'לשמע אוזן' (מהדורת תשמ"ט) עמ' רצד מסופר שהרבי לא נתן לר' זלמן דוכמן 'להשתחרר' מתפקידו כשליח ציבור בימים נוראים (הובא

ב'היום יום' – ג' אייר נאמר כך:

גם המדות הלא טובות, או גם רעות אפשר להשתמש בהם לעבודת ה' על פי התורה, וכמו שהרה"צ ר' משולם זוסיא זצ"ל מהאניפאליא למד... מגנב... מעמיד עצמו בסכנה... אם לא הצליח בפעם הראשונה חוזר הרבה פעמים.

ראה מעין זה ממש גם ב'ספר חסידים' לר"י החסיד סימן קנה:

טוב לצדיק שרואה שהרשע מערים ערמה למצוא תאות נפשו לשעה אחת והוא פעמים משים נפשו בסכנה בעבור תאות נפשו בפעם אחת כגון הלסטים והגנבים כו' על ספק, ואני בעבור הקב"ה... עלי-אחת-כמה-יכמה שיש לו להערים!

בעניין "חוזר הרבה פעמים" מפורש במסכת עבודה זרה כו, א:

רב מנשה פגעו בו גנבים (ליסטיין ישראל היו – רש"י). הלכו וניסו לגנוב עשרים ושתיים שנה ולא הצליחו, כיוון שראו כן הלכו תבעו לבטל נידויים ושרא להו" [רבינו חננאל שם].

גניבה במילי דשמיא

אדמו"ר הזקן, כשלמד עם בנו של הרב המגיד – ר' אברהם המלאך – היה מחזיר את מחוגי

הקב"ה מביא תקלה לצדיקים הוא דווקא בענייני אכילה, מבאר הרבי (לקוטי שיחות כרך ה' עמ' 187 הערה 23): "ויש להטעים זה על פי המבואר בתניא (פרק ח) אשר 'מכל מאכל ומשקה נעשה תיכף דם ובשר מבשרו'".

ויש לציין, כי כן ביאר גם בהגהות מוהריק"ש [הרב מהר"י קאשטרו - ראה 'שם הגדולים' מערכת ספרים ס"ק צו "ערך לחם"] לטור שו"ע יו"ד בתחלתו:

"ונראה לי הטעם מפני שהגוף מתהנה ממהות המאכל ואין יהיה גוף הצדיק חתיכא דאיסורא". מהי דעת רש"י בנידון? - מבאר הרבי (לקוטי שיחות כרך ה' שם) כי: (1) מלשון רש"י במשלי יב, כא "לא יאונה לצדיק כל אוון" "לא תזדמן לו עבירה בלי דעת" - "עבירה" סתם (וגם מלשון לשון הכתוב "כל אוון"), משמע שכן הוא בכל האיסורים.

(2) רש"י בש"ס (יבמות צט, ב. כתובות כח, ב) שגורס "השתא בהמתן כו" דלא כבתוספות שהשמיט שם הקושיא מבהמתן דלשיטתם רק בענייני אכילה קיימת השמירה, אבל רש"י לא השמיט זאת. משמע אפוא כנ"ל, שדעתו ששמירת ה' על הצדיק היא בכל האיסורים.

והנה, לכאורה מפורשים הדברים גם ברש"י במסכת חולין ה, ב ד"ה היכי מסתייע מילתא למיכל: "היאך יגרום שום שטן לפני צדיקים על ידי שוגג שום דבר עון".

אבל [נוסף לזה שפירוש זה קאי על הנאמר בגמרא בדבר מאכל, ואם כן לכאורה נסתלקה הראיה] יתכן שלא רצה כ"ק להזכיר פירוש רש"י זה שבצורה נדירה הזכיר "שום שטן".

למה נמנע הרבי?

כ"ק אדמו"ר נמנע פעם בפסח מלאכול מאכל שאמרו עליו בטעות [דרך צחות] שהוא "קניידלאך" [=כופתאות שהן ממאכלי שרויה] - ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' ניסן עמ' מז (ובהע' 1). והעירו על כך (הערות וביאורים אהלי תורה גליון תתקנט ("א ניסן תשס"ח) עמ' 240) כעין זה מהמסופר במסכת עבודה זרה (לט, א) רבה בר חנה חנה איקלע לאקרא דאגמא, קריבו ליה צחנתא

בגליון תתקפה עמ' 8).

ולכאורה מקור לדברי הרבי בדברי רבי יהודה החסיד ב'ספר חסידים' סימן תשנ"ה:

ומעשה בזקן אחד שהיה רגיל להתפלל ביום הכיפורים... פעם אחת לא היה הזקן בעיר כי הלך בסחורה והתפלל אחר ביום הכיפורים והזקן דאג כל השנה כולה ובאותה שנה כו' כי מצווה שאדם רגיל לעשותה ועובר מקפידים עליו וכו'.

והובאו הדברים להלכה בט"ז סימן תקפא סעיף ג: מזה הטעם נוהגים להדבר להתפלל התפילות שהוא רגיל בהם.

[במקום אחר (הערות וביאורים אהלי תורה נ"ג. גליון תתה [ש"פ נח תשס"א] עמ' 89) ציינתי שאולי זהו המקור לדברי אדמו"ר הזקן באגרת הקודש סימן ל:

"מודעת זאת מה שאמרו רז"ל כל הרגיל לבא לבית הכנסת ויום אחד לא בא הקב"ה שואל עליו... וכן בכל המצות"].

הסיבה להידרדרות הנוער

בשנת תשל"ה, כשעורר הרבי אודות מבצע כשרות האכילה ושתייה (וטהרת המשפחה), עמד על תמיהת הציבור לנוכח הירידה וההידרדרות בדורות האחרונים, ותלה זאת באי הקפדה על אכילת מאכלות כשרים וכו' (לקוטי שיחות כרך יג עמ' 258; 260 ואילך).

מהראוי להצביע על דברים מפורשים כיוצא בזה שכותב ה'פרי חדש' (יורה דעה פא):

"לפי שבזמננו אין נזהרים מעניינים אלו רוב הבנים יוצאים לתרבות רעה, ורובם הם עזי פנים שבדור, ואין יראת ה' נוגעת בלבם, ואף אם יוכיחום על פניהם לאו בני קיבולי מוסר... ומי לנו גדול מאלישע בן אבויה אחר, שלא בא לאותו מעשה אלא לפי שאמו בהיותה מעוברת ממנו עברה ליד מקום שבישלו לעבודה זרה, והריחה והיתה צריכה לאכול ממנו והיה אותו המין מפעפע בה כארס של עכנאי...".

לא יאונה לצדיק

בשיטת התוספות (גיטין ז, א. וש"נ), שזה שאין

המה נקיים מחטאים, יוכל להזיק אותם מאד...
ויבואו לרוב מידות רעות ר"ל".

הלכה – ולא למעשה

בכמה מקומות כמו בתורת מנחם (כרך לה עמ' 336) מזכיר הרבי כי בדרושי חסידות (ושיחות רבותינו בכלל) נתבארו גם מנהגים של עדה קדושה בישראל, אף שאין מנהגנו כן. ויש להצביע על דוגמה:

בלקוטי שיחות (כרך טז עמ' 578) נדפס מכתב הרבי על דבר אמירת תחינה בעת הדלקת נרות: אדמו"ר הזקן... השמיט עניין זה... לא שמעתי לא הן ולא לאו, ולא ראיתי בבית הרב תפילת בקשה להדלקת נרות ולכן לא אתערב בזה. וזאת אף-על-פי שב'לקוטי דיבורים' ז' אדר ב' ה'תש"ג נאמר: "התחינות שנשי ישראל אומרות לפני ואחרי הדלקת נרות שבת... שלפני ואחרי הפרשת חלה... כל המנהגים הללו הם תורה".

(חילק. ויש אומרים שבלע"ז הוא "סארדין") שמעיה לההוא גברא דהוי קרי ליה באטי [והוא שם דג טמא. רש"י] אמר, מדקא קרי לי באטי, שמע מינה דבר טמא אית ביה, לא אכל מיניה [וסופו של הסיפור: לצפרא עיין בה, אשכח ביה דבר טמא, קרי אנפשיה לא יאונה לצדיק כל און, עד כאן. וראה שם לד, ב רש"י ד"ה חילק].

הפרזה בשתיית י"ש

באיגרת כ"ק מיום י"ג מנחם אב תשי"ט (ספר השליחות עמ' 268): שטעמו י"ש יותר מעט מהמדה... מגונה הדבר (באם לא לומר ביטוי חריף יותר) מצד עצמו גם כן. ויש להצביע על דברים שכותב אדמו"ר האמצעי – פוקח עיוורים פכ"ז: "שכאשר שותין אותו מעט יותר מכפי מדה הראויה לו, אזי נעשה כמו שלהבת נדלק בו לכל התאוות רעות רחמנא-ליצלן, בקיצור יין-שרף שורף הלב והנשמה... אפילו אותן האנשים אשר

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב־4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 140 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000.

כמוֹכן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

הלכות ומנהגי חב"ד

כיבוד קל"ב³), ואין מסתפרים (ליטול ציפורניים אין איסור⁴).

אין מברכים 'שהחיינו' על פרי או בגד חדש, וגם לא בשבת⁵ (אלא אם-כן אינו מוצאו אחר-כך⁶). בשירה בפה אין איסור. שמיעת שירה מוקלטת, שלא לשם שמחה ממש⁷, התיר הגרש"ז גרליק ז"ל עד ראש-חודש מנחם-אב.

סיום והכנסת ספר-תורה – רצוי שלא לעשות ב'בין-המצרים', אלא בזמן מתאים יותר⁸.

'בין-המצרים' אינו זמן ראוי לנסיעות וטיולים⁹. גם בקייטנות, משתדלים לדחותם או למעט בהם ככל האפשר. מי שצריך לנסוע בימים אלו, כדאי ונכון שהכנות משמעותיות לנסיעה יתחילו לפני-כן, כדי שיודגש שהנסיעה החלה לפני שבעה-עשר בתמוז¹⁰.

שבת קודש פרשת בלק

י"ד בתמוז

פרקי אבות – פרק ו.

יום ראשון

ט"ו בתמוז

מוצאי שבת קודש:

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה – כל הלילה¹.

יום שלישי

תענית שבעה-עשר בתמוז

בין-המצרים:

מיום זה ועד אחרי תשעה באב אין נושאים נשים, אבל שידוכים מותר לערוך אפילו בתשעה באב עצמו, וסעודת שידוכים בלא ריקודים מותרת עד ראש-חודש מנחם-אב (ולאחר מכן אסור לעשות סעודת שידוכים אפילו בשבת, אלא

(3) מ"א סי' תקנ"א ס"ק י.

(4) בלוח כולל-חב"ד כתבו "לכבוד שבת מותר אפילו בערב שבת חזון" ונכון הדבר, אבל הניסוח מטעה כאילו בלא"ה אסור, כאשר גם האוסרים לא אסרו אלא בשבוע שחל בו ת"ב (ראה נטעי גבריאל בין-המצרים ח"א ר"פ כב, וש"ג), וגם אז צ"ב מה מנהגנו בזה.

(5) לוח 'היום יום'. לוח כולל-חב"ד.

(6) שו"ע סי' תקנ"א סי"ז בהג"ה.

(7) ראה כיו"ב בס' נטעי גבריאל הל' פסח ח"ג פרק נג הערה ב, והל' אבילות ח"ב פי"ד ס"ד.

(8) אג"ק כרך כ' עמ' רג.

(9) ראה נטעי-גבריאל בין-המצרים פכ"ג ס"ג.

(10) היכל-מנחם כרך ב' עמ' ריד. ובתורת-מנחם חלק מ"ד, התועדות י"ב תמוז תשכ"ה, "לארוז מוודה או אפילו מספר ממחטות". אגב, בשנת תשל"ג אמר הרבי ביחידות להשליח הרה"ח ר' אריה-לייב קפלן ע"ה "כשארוזים את החפצים, יש לארוז תחילה את הטלית והתפילין. לאחר מכן אפשר להוציאן, אך בהן יש לפתוח את מלאכת האריזה" – 'התקשרות', גיליון נב עמ' 8. ראה גם בדיסק 'היכל דמלא', שהרבי אמר לראש ישיבת כרם ביבנה לארוז קודם.

(1) בדיעבד (ע"פ החתם סופר) ניתן לקדשה עוד לילה אחד – אור ליום שני, כל הלילה.

(2) לגבי הנהגות בין-המצרים – באשל-אברהם להרה"צ מבוטשאטש או"ח סי' תקנ"א כתב שהן מתחילות כבר בליל הצום (אפילו בין השמשות!), וכ"פ בשו"ת ציץ-אליעזר ח"י סי' כו. מאידך, בשו"ת אגרות-משה או"ח ח"א סי' קסח מתיר בליל הצום נישואין רק לצורך, וע"ש ח"ד סי' קיב שמציין לו, ותספורת – רק לצורך גדול (וראה 'התקשרות' גיליון תסט עמ' 19).

כנראה, אין נוהגין כפי המוצע בביאורי-הלכה ר"ס תקנ"א (מא"ר ופרמ"ג) להחמיר ב"ז בתמוז ועשרה בטבת כמו מר"ח אב. וע' נטעי-גבריאל בין-המצרים ח"א עמ' עג, עה, עו ועוד (כמובן לא מכוונים לזה, אבל אם צריך מכבסים וכו').

- הלכה למעשה מדיני ימים אל¹⁸, וגם (בענייני גאולה¹⁹) בתורת בית הבחירה, בית מקדשנו, על-פי מה שאמרו רז"ל שעלידי לימוד זה "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבניין הבית"²⁰. היינו: בתנ"ך²¹ - בספר יחזקאל מפרק מ' והלאה, במשנה ובגמרא - מסכתות מידות ותמיד²², וברמב"ם - הלכות בית הבחירה. ולהוסיף וללמוד הביאורים בענייני בית המקדש בתורת החסידות, ובפרט בתורתו של הצמח צדק, שזכה דורנו ונתגלו בו כמה דרושים על הפסוק ביחזקאל (אור התורה על נ"ך), ומעט גם על המשניות דמסכת מידות (חידושים על הש"ס, במקומו) וכיו"ב²³.

צדקה: ההוספה בצדקה - באם אפשר - להפריש לצדקה בית מקדש מעט (בתיכנסת ובתימדרש, ישיבות וכיוצא באלו)²⁴.

18 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 78, 91 (מוגה), 108.

19 ספר השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 606.

20 תנחומא פ' צו ס' יד. ויתירה מזו, שעלידי זה "בניין בית" אינו "בטל" (ספר השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 535). ואף [כנראה - באופן חיובי] **נפעל בניין** ביהמ"ק דלעתיד ('התועדויות' תשמ"ב ח"ד ס"ע 1945). הרבי החל לעורר ע"ז בשנת תשל"ו ('שלשלת היחס' בראש ס' היום יום עם מ"מ ציונים', החל מ'הוצאה חדשה ומתוקנת עם הוספות', תשמ"א).

21 וקודם כל בפ' תרומה, תצוה, תשא - בענייני המשכן וכליו ובגדי כהונה, שמהן למדים לענייני ביהמ"ק. תוספת זו לא הופיעה בהוראות בנדון כל השנים, שרבות מהן מוגהות, אלא פעם אחת ויחידה (בלתי מוגה) ב'התועדויות' תשמ"מ ח"ד עמ' 2248, וראה בכיו"ב ספר השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 252 ובהערות. וראה 'התקשרות' גיליון שי"ב עמ' 18 הערה 25, וש"נ.

22 באחת הפעמים הזכיר הרבי את מעלת מסכת תמיד על מסכת מידות, "כיון ש'מקדש העתיד בני ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים' הרי הלימוד אודות **העבודה** בביהמ"ק נוגע אז **למעשה** יותר מאשר הלימוד **אודות בניין** ביהמ"ק" ('התועדויות' תש"נ ח"ד עמ' 55 הערה 186), וא"כ לכאורה יש ללמוד גם את כל ההלכות השייכות לעבודת ביהמ"ק, וקודם-כל ההלכות השייכות למסכתות אלו, בהל' כלי המקדש, תמידין ומוספין. ומעשה הקרבנות שברמב"ם.

23 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 38. וראה ספר הליקוטים - צמח צדק, ערך ביהמ"ק (אות ב עמ' רכב, ובהנסמך בסופו).
בספר השיחות תנש"א ח"ב עמ' 691 נוסף, שבשנה זו, כיוון שעומדים כבר על סף הגאולה, יש ללמוד זאת לא מצד ההתגברות דרגש האבילות וההשתדלות לתקן החסרון דחורבן ביהמ"ק, אלא (גם לולי החורבן) מצד הכוסף **והשתוקקות להמעלה והשלמות** **דבית המקדש השלישי**, גדלות שלא היתה מעולם, עיי"ש.

24 כשבאים לעורר ע"ד נתינת צדקה, יש להביא בפועל קופת צדקה, שאז תיכף ומיד נותנים צדקה בפועל ('התועדויות' תשמ"ח

לא רצוי לקבוע טיפולים רפואיים לימים אלה¹¹. גזיות השערות [לבן שלוש שנים] - יש לדחותה לאחר 'בין המצרים'. אבל שאר העניינים שנהוג להדר ולהרגיל בהם את התינוק - נשיאת טלית קטן, ברכות השחר וברכת המזון וקריאת שמע שעלה המיטה - זאת אין דוחים, אלא נוהגים כרגיל, מיום מלאות לבן שלוש שנים¹².

הנהגות מיוחדות בימים אלו¹³:

להוסיף בלימוד התורה ובנתינת צדקה [ובוודאי בשבתות שבין המצרים: תורה - בהוספה על העניין ד'ויקהל משה' להקהיל קהילות בכל שבת ושבת¹⁴, ו'להשתדל שבכל יום מימי בין המצרים יהיה עניין הצדקה באופן המותר ביום זה... ביום השבת - עלידי הכנסת אורחים (בסכר פנים יפות); או עלידי זה שביום השישי שלפניו מפרישים "משנה" לצדקה¹⁵], עלפי מה שנאמר "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה"¹⁶.

תורה: לקבוע¹⁷ (ובמקום שכבר ישנם - להוסיף) שיעורי לימוד בהלכה ופסקי דינים, ולכל לראש

11 אג"ק כרך כד עמ' שנו. שלחן מנחם ח"ג ס"ע מח.

12 אג"ק כרך כד עמ' שנה. וצ"ע בסתפורת דחוייה בל"ג בעומר הורה הרבי לנהוג את כל הנ"ל **מיום התספורת** ואילך (אג"ק כרך ח עמ' רט). ומאידך, את לבישת טלית קטן וכו' ניתן להקדים לפני ג' שנים (ראה היכל מנחם ח"ב עמ' כט).

13 [תורה' ו'צדקה] לקוטי שיחות חלק ח"י עמ' 486 וחלק כ"ד עמ' 33. הלכות ('משפט') שבתורה בפרט, ולימוד הרמב"ם במיוחד, שכולל הלכות דכל התורה כולה ('התועדויות' תש"נ ח"ד עמ' 54). - הוספה זו שייכת גם לילדים הנמצאים במחנות הקיץ ('התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 50). ההוראות בנדון, שהן 'מילתא בטעמא' שייכות לכל שנה ושנה (שיחת מוצש"ק פינחס תשל"ח, הנחת הת' בלתי מוגה ס"א).

14 שעניין 'הקדמת רפואה' עלידי שיהפכו לימים טובים - 'התועדויות' תש"נ שם.

15 לקוטי שיחות כרך כג עמ' 299 ובהערה. ופירוט מהצעה כיו"ב בהתועדויות תנש"א ח"א עמ' 24. במק"א הוסיף הרבי בכיו"ב: צדקה באכילה ושתיה ('לחיים'), או צדקה רוחנית (עצה טובה, וכש"כ לימוד תורה), ובפרט החלטה בשבת על נתינת סכום **מסוים** לצדקה, להפרישו מיד במוצש"ק ולתיתו לעני או לגבאי בבוקר (סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 222 ובהערות, 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376 ועוד).

16 כמבואר בלקוטי תורה ר"פ דברים, ש'משפט' היינו תורה, ככתוב (מקץ מיג) "כמשפט הראשון", ותירגם אונקלוס "כהלכתא קדמייתא" (שם).

17 קביעות בזמן וקביעות בנפש, לכל אחד ואחת ('התועדויות' תשמ"ג ח"ד עמ' 1834).

תענית ציבור:

מי שלא ישן, מותר לו לאכול עד שיעלה עמוד השחר. השוכב לישון ובדעתו להשכים לאכול או לשתות, יתנה במפורש לפני השינה שעדיין אינו מקבל עליו את התענית, ואז מותר באכילה עד עלות השחר²⁵.

שחרית: אין לשטוף את הפה בתענית ציבור²⁶. קטנים שיש בהם דעת להתאבל מאכילים אותם מאכלים פשוטים, ולא יאכלו מעדנים²⁷. הציבור אומר 'עננו' רק במנחה. הש"ץ אומר (בחזרת הש"ץ) 'עננו' בברכה בפני עצמה בין ברכת 'גואל ישראל' לברכת 'רפאנו', אף אם יש בבית הכנסת רק שלושה מתענים²⁸. ואם אין – אומרו ב'שומע תפילה'²⁹.

סליחות³⁰:

ח"ד עמ' 123).

25) שו"ע סי' תקס"ד ונו"כ. וראה אג"ק ח"ג עמ' עה, שלכל הדעות מותר (כל ימות השנה), גם לדעת האוסרים זאת בכלל על-פי הזוהר, אם עושה זאת לרפואה או לכוון דעתו בתפילה וכיוצא בזה (כמובן, לאחר אמירת ברכות השחר וברכת התורה אם הוא אחרי חצות הלילה. ואל ישכח ליטול ידיו שוב כראוי לאחר עלות השחר). 26) שו"ע סי' תקס"ז ס"ב. 'ספר המנהגים עמ' 1. המצטער מאי רחיצת הפה, יש לדון להקל לשוטפו בנוזל שאינו ראוי כלל לשתיה. שכח וביקר על מאכל או משקה וזכר שתענית היום – כמדומני שפוסקים כדעה שלא יטעם כלל, אלא יאמר בשכמלו"ו (ראה נטעי גבריאל בין המצרים ח"א פ"ג ס"ח). שכח ולעס – יפלוט, וגם אם אכל – ימשיך בתעניתו (מטה אפרים תר"ב ס"ג).

27) ראה בענין זה כפי החיים סי' תק"נ ס"ט ונטעי גבריאל בין המצרים פ"ו עמ' סח, וש"נ.

28) ספר המנהגים עמ' 45, עיי"ש, ובאג"ק חט"ז עמ' שיג מעתיק הרבי רק 'ג' מתענים" (ראה 'התקשרות', גיליון לג עמ' 18), וכן הביאו בלוח כולל-חב"ד לתענית אסתר, מהערות הרבי ללוח תשט"ז.

ש"ץ ששכח ברכה זו וזכר קודם שאמר 'ה' מחתימת רפאנו חוזר ואומר 'עננו' ו'רפאנו', וכשאמר 'ה' אומר עננו ב'שמע קולנו' וחותם ב'א"י, העונה בעת צרה ושומע תפילה'. שכח גם שם, אומרה ברכה בפני עצמה אחר 'שים שלום' (לוח כולל-חב"ד, צום גדליה).

29) משנה ברורה סי' תקס"ז ס"ק יג.

30) סידור תהילת-ה' (הישן) עמ' 362. ספר המנהגים עמ' 45. כמה מהמקורות למנהגים דלהלן (כולל קריאת התורה) צוינו ב'התקשרות' גיליון לג עמ' 20, וראה גיליון מ' עמ' 18.

יום מילה שחל היום, כשהמילה בשחרית במניין זה, אומרים סליחות ויודו כרגיל, ללא נפילת אפים. ו"א שבעל הברית עצמו לא יאמר סליחות (ראה השלמה לשו"ע אדה"ז מהרב בעל ה'דברי נחמיה', סי' קלא סוף ס"ז, נדפסה בסוף ח"א עמ' 357). לעניין

אומרים אותן בעמידה, ובמיוחד: אשמנו, י"ג מידות, שמע קולנו. וכן אבינו מלכנו. מנהגנו לאומרן אחרי אמירת תחנון, בסדר דלהלן:

אל תתנו דמי / כרחם אב על בני / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אתאנו לך / א"ל מלך³¹, ויעבור / אלוקים אל דמי / כרחם אב / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אמרר בכי / א"ל מלך, ויעבור / שעה נאסר³² / א"ל מלך, ויעבור / זכור רחמיך³³ / זכור לנו ברית אבות / זכור לנו ברית אבות / זכור לנו ברית ראשונים / שמע קולנו³⁴ / משיח צדקך³⁵ / א"ל רחום שמך³⁶ / עננו ה' עננו³⁷ / מי שענה לאברהם / רחמנא דעני³⁸

אבינו מלכנו, חידש הרבי שתלוי בתחנון ('אוצר מנהגי חב"ד' אלו"ת תשרי עמ' ל, משיחת ו' תשרי תשל"ה. זאת בניגוד להוראותיו בנדון בשנת תשכ"ה – ראה 'אוצר' שם עמ' קס ס"ט. וראה המסופר ב'התקשרות' גיליון שלא עמ' 18).

המתפלל במניין בנוסח אחר, לכאורה צריך לומר הכל כסדר דידן (ללא י"ג מידות, כמובן), ורק יענה י"ג מידות עימהם. אמנם ראה 'התקשרות' גיליון תקל"ד עמ' 16 הערה 18, וגם ב'לקט הקמח החדש' סי' קלא ס"ק ז כתב שגם מעט לפנייהם או לאחריהם מיקרי בציבור, וצ"ע למעשה. ואולי כל שאומרים סליחות ה"ז "עימהם". 31) בסידור 'תורה אור' עמ' 372, בסליחות דשני וחמישי, תענית ציבור וכו' – נדפס בו "כמו שהודעת", וכן צולם בסידורי תהלת ה' הישנים, ואילו במחזור השלם וב'סליחות – מנהג חב"ד" נדפס תמיד "כהודעת", ועפ"ז תיקנתי כאן בעבר וכן תוקן בסידורי 'תהלת ה' החדשים, אך בהקלטות מתפילת הרבי בסליחות לעשרה בטבת ניתן לשמוע בבירור "כמו שהודעת".

32) פיוט מסוג 'פומון'. בין חרוז לחרוז אומרים "יום גבר..." כנדפס, ובסוף הפיוט חוזרים את כל החרוז הראשון (ע"פ הערה 4 ב'סליחות – ליקוט טעמים ומקורות' של הרבי שנדפס בסו"ס 'סליחות – מנהג חב"ד').

33) סידור תהילת-ה' עמ' 347. בפסוק: "פקדנו בישועתך" (ולא "ופקדנו"), וכן נדפס ב'סליחות – מנהג חב"ד'.

34) פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל, עד הפסוק 'אל תעזבונו ולא עד בכלל. בסיום הקטע סוגרים הארון.

35) מדלגים "או... אשמנו... סרגנו..." כיון שכבר אמרו זאת בנוסח התפילה, ע"פ דברי האריז"ל שלא לומר פעמיים וידוי באותה תפילה. הרבי, בהיותו ש"ץ, היה מדלג גם "הרשענו ופשענו", כנראה מפני שגם זה (חלק מן ה) ויודי.

36) כשעבר הרבי לפני התיבה, היה אומר תמיד "למען אמינתך..." ברינתך", וכן בכלום 'סליחות' החדשות, הוצאת קה"ת אה"ק. וכנוסח אדמו"ר הזקן ב'הושענא. למען אמינתך'".

37) באמירת "עננו" מסיים הש"ץ בקול רם במקומות המופסקים בנקודותיים (:), דלא כמנהג העולם ('אוצר מנהגי חב"ד', אלו"ת תשרי, עמ' כח).

38) במניין של הרבי נהגו לנגן תפילה זאת בסיום הסליחות (ספר-

ישראל להרבות בצדקה (הן בכמות, והן באיכות – עלידי סבר פנים יפות כו'⁴⁵) ביום התענית⁴⁶.
מנחה:

התפילה – בשעה מאוחרת יחסית⁴⁷.

וידבר וקטורת, אשרי, חצי קדיש, קריאת 'ויחל' כבשחרית, לשלושה עולים, והשלישי הוא המפטיר, ואין אומרים חצי קדיש לאחר הקריאה. מפטירים "דרשו ה' בהמצאו" (ישעיהו נה, ו – נו, ח), ומברך אחר-כך שלוש ברכות עד 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש⁴⁸.

גם היחיד אומר 'עננו' בשומע תפילה, ללא חתימה, ומסיים "כי אתה שומע...", ואם שכח (וכבר אמר ה' של סיום הברכה), אומרו בלא חתימה אחרי 'אלוקי נצור', קודם 'יהי לרצון' האחרון. הש"ץ אומר 'עננו' כבשחרית (ראה לעיל), בברכה בפני עצמה, בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. הנוהגים נשיאת כפיים בכל יום, נושאים כפיים בתפילה זו⁴⁹, וכשאין נושאים כפיים אומר הש"ץ ברכת כוהנים.

"יש נוהגין לשער מה שהיה אוכל ביום התענית, ליתן לעניים בערב", הובא ב'התועודיות' תשמ"ט ח"ב עמ' 460, ובהערה 35 שם "ומהטעמים לזה – שהרי מה שאינו אוכל ושותה ביום התענית – אין זה כדי שסכום הסעודות יישאר בכיסו, ואח"כ ישתמש בו לענייני חול, אשר, עם היותם ענייני חול של יהודי, שהם בוודאי בתכלית הכשרות כו', אין זה דומה כלל להעליו דקדושת הצדקה". ובלקוטי שחיחות כרך כה עמ' 471 מבאר בדרגא נעלית יותר, ש"כדי לגלות את העניין ד'צום ויום רצון לה'", עד ל"צום אבחרהו" – יש להוסיף במצוות הצדקה, שהיא מעין דוגמת "מצות ה' ממש..." [להחיות העולמות] בתורת צדקה וחסד חנם" (אגה"ק סי' יז) מצד הרצון והבחירה דלמעלה", עיי"ש.

(45) "רמב"ם הל' מתנות עניים פ"י ה"ד. טוש"ן ע"ד סי' רמט ס"ג".
(46) (כולל ההערה הקודמת) לקוטי שחיחות הנ"ל עמ' 470.
(47) שו"ע אדה"ז סי' קכ"ט ס"א. ספר המנהגים עמ' 48 הערה 20 (מהר"ב). אם-כי הרבי עצמו היה מתפלל בשעה הרגילה בכל יום – 15:15 (אולי בגלל סדרי הישיבה, שסדר נגלה אחה"צ מתחיל בה תמיד בשעה 15:30).

(48) במראות-קודש נראה, שכאשר היה הרבי ש"ץ, התחיל את החציקדיש במנחת תענית-ציבור מיד לאחר סיום ברכות הפטרה (כדי למנוע הפסק, ע"ד מנהגנו במנחת ש"ק), ותוך-כדי אמירתו, אמרו "יהללו" והחזירו את הס' לארון-הקודש.

(49) ולכאורה יש לנוהגים כך להקפיד עכ"פ כספרדים שלא לשאת כפיהם אלא תוך חצי שעה שלפני השקיעה (כף-החיים סי' קכט ס"ק ז, ע"פ הב"ח. וראה לוח דבר בעתו – צום גדליה, ילקוט יוסף – מועדים' עמ' 550 וש"נ, ונטעיגבריאל הל' בין-המצרים פי"ג ס"ו וש"נ).

/ 'אבינו מלכנו' הארוך³⁹, ובו: "ברך עלינו שנה טובה"; "זכרנו ל..." [ולא 'זכרנו בספר'] / ואנחנו לא נדע / חצי קדיש.
קריאת התורה:

קוראים 'ויחל' בשחרית ובמנחה גם אם יש רק שלושה מתענים. מי שאינו מתענה, לא יקראוהו לעלות לתורה. קראו לתורה למי שאינו מתענה וצר לו להודיע זאת מפני חילול השם – יעלה.

את הפסוקים "שוב מחרון אפך..."; "ה' ה' אל' רחום... ונקה"; "וסלחת..." – אומר הציבור בקול רם, ואחריהם אומרם הקורא בתורה. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כשעלה לתורה, החל לאומרם עם הציבור וסיימם עם הבעל קורא.

עניינא דיומא:

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מביא⁴⁰: "שביום י"ז בתמוז ותשעה באב יש לומדים (אף שמעטים הם ביותר – ולא נתפרסם כלל וכלל⁴¹) בתורה (בנביאים) פרשת היום על-דבר 'צום הרביעי' ו'צום החמישי'⁴² (על-דרך שבכל יום אומרים שירו של יום וכיוצא-בזה)⁴³.

צדקה:

בימי התעניות נוהגים לתת לצדקה לפני תפילת מנחה 'אגרא דתעניתא', ויש נותנים לפי עלות הסעודות שהיו אמורים לאכול היום⁴⁴. ו"מנהג

הניגונים ח"ג, ניגון רמז).

בנוסח 'עננו' צ"ל: "רך לְרַצוֹת" (אג"ק ח"ב עמ' קסב, ולדא כנדפס בסידורים ובסליחות, גם בחדשים).

(39) כולו יחדי מתחילה ועד סוף. במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן "אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה" (ספר-הניגונים ח"א, ניגון ו).

(40) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63.

(41) ראה ע"ז בבך אישי שנה א' הל' חנוכה אות כג, מס' מועד לכל חי למוה"ר חיים פלאג'י.

(42) מלכים-ב כה, ג; ירמיה לט, ב; זכריה ח, יח-ט.

(43) ויתירה מזה – התורה היא נצחית גם לעתיד-לבא, כולל חלקים אלו בנביאים המדברים על-דבר הצומות; אלא **שבתורת-אמת**

ותורה-אור מאיר בגלוי הטוב שבכל דבר (כמבואר במקום אחר בענין "יעקב ועשוי האמורים בפרשה"), היינו הטוב שבצומות אלו, כפי שיהפכו לששון ולשמחה ולמועדים טובים לעתיד-לבוא, ואדרבה – עלידי הלימוד בנוגע להירידה לפי שעה, הרי זה מגדיל השמחה והיום-טוב (ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63).

(44) כמארו"ל (ברכות ו, ב) "אגרא דתעניתא – צדקתא", ופירש"י "שנותנין צדקה לערב, לפרנסת העניים שהתענו היום", הובא להלכה במטה משה סי' תשנ"ה. ובא"ר סי' תקס"ו ס"ק ב כתב

טובה, הקדוש־ברוך־הוא מצרפה למעשה⁵⁰.
 סיום התענית – בצאת הכוכבים. לגבי תפילה
 מוקדמת – ראה בהערה⁵¹.

(50) לקוטי־שיחות כרך כ' עמ' 352, וש"נ. וחבל שככל הידוע, טרם הונהג הדבר בפועל אפילו בין אנ"ש (מלבד הצפייה בדברי הרבי במראות־קודש במקום שאפשר).
 (51) במקום ובזמן שהתענית קשה על הציבור, ניתן להקדים תפילת ערבית לפני צאת־הכוכבים (ע"פ המטה־אפרים סי' תרב סכ"ט. ופעם אחת מסר הרבי לרב בבית־חיינו, הרה"ח ר' שמואל לוויטין ז"ל, שניתן לנהוג כן, בתענית אסתר תשכ"ה – מיומנו של הרה"ח רי"ל שי' גרונר), וכמובן – לחזור על ג' פרשיות דק"ש לאחר־מכן.

הרבי חידש את המנהג הישן (שמקורו במשנה) לומר "דברי כיבושין" אחרי מנחה דתענית־ציבור: "כדאי לעורר על המנהג הנ"ל, שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי מנחה (כמה מיילים, לכל הפחות) 'דברי כיבושין', או מזמור תהילים המתאים לעניינים אלו, ובמקומות שמצד טירחא דציבורא [או מצד ביטול מלאכה, וכיוצא־בזה] אי אפשר לפעול זאת – עלי־כל פנים יהרהרו במחשבה עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר ש'רחמנא ליבא בעי' – ובפרט עניינים הקשורים בתשובה, ש'עיקר התשובה בלב' – הרי 'מחשבה

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש